

Vznik a rozvoj Veľkej Moravy

Po zániku Samovej ríše máme málo informácií o dianí na našom území. Z archeologických výskumov vyplýva, že Slovania začali používať hrnčiarsky kruh, zdokonalila sa výroba železných nástrojov. Slovania boli opäť pod avarským vplyvom, nie však natoľko, ako pred Samovou ríšou. Na severe nášho územia vplyv Avarov nebol silný, preto tu existovali aj opevnené hradiská.

V 8. storočí porazil Avarov Karol Veľký, čím sa končí avarský vplyv v našich oblastiach. Práve táto udalosť umožnila slobodnejší rozvoj v južných a juhozápadných častiach Slovenska, ktoré boli najrozvinutejšie. Začiatkom 9. storočia tu vzniká pre našu históriu dôležité **Nitrianske kniežatstvo** s hlavným centrom v **Nitre**. Na západe siahalo po Malé a Biele Karpaty, na juhu po Dunaj, ďalej zasahovalo do Turca, na Gemer až na Spiš. Významným vládcom v Nitriansku bol **Pribina**. Bol pohan (dal sa pokrstiť až neskôr), ktorý si uvedomoval dôležitosť náboženstva a kresťanstva, preto dal práve v Nitre/ Nitrava postaviť kostol, ktorý vysvätil **arcibiskup Adalrám** v roku **828**. Pribina podporoval taktiež vzdelanie a kultúru.

V oblasti Moravy s hlavným centrom **Mikulčice** vzniklo druhé významné kniežatstvo, **Moravské**. Na jeho čele stál **Mojmír (Mojmír I.)**. Ten sa jednak bránil vplyvu Východofranskej ríše, ale súčasne mal ambície rozšíriť svoje územia a politickú moc smerom na východ. Preto v roku **833** uskutočnil vojenskú výpravu smerom do Nitrianskeho kniežatstva. **Násilným spôsobom** Nitriansko ovládol, spojil ho s Moravským kniežatstvom a vzniká **prvý štátny útvar Slovanov - Veľká Morava**. Názov VM zaviedol až v 10. storočí byzantský cisár Konštantín Porfyrogenetos. Územie Veľkej Moravy bolo ohraničené na západe Českomoravskou vysočinou, na severe Jeseníkmi, na juhu Dunajom a na východe pripojeným Slovenskom.

Po spojení Nitrianska a Moravska vyhnal Mojmír I. Pribinu z Nitry. Pribina hľadal najskôr pomoc vo Východofranskej ríši u správcu Ratboda, potom u Bulharov a Chorvátov, ale nakoniec skončil opäť u Frankov. Od **Ľudovíta Nemca**, východofranského panovníka, dostal **do léna** územie pri **rieke Zala pri Blatenskom jazere (dnes Balaton v Maďarsku)**. Využil príležitosť ukázať, čo vie a začal tu budovať nové významné centrum kresťanstva,

kultúry a vzdelania - **Blatnohrad**. Dal vybudovať 32 kostolov a Blatnohrad sa stal jeho vlastníctvom odobreným od franského panovníka. Po Pribinovej smrti (padol v bojoch s Moravanmi, ako spojenec Frankov) prebral panstvo syn **Kocel**, ktorý podporoval šírenie slovianskej vzdelanosti, ako aj činnosť solúnskych bratov. Snažil sa súčasne udržiavať mier s veľkomoravskými panovníkmi.

Mojmír zatiaľ začal kontrolovať územie Veľkej Moravy prostredníctvom vojenských družín, z čoho sa zachovali názvy miest, napr. **Moravany nad Váhom alebo Zlaté Moravce**. Po bojoch s Pribinom zostali viaceré hradiská zničené, v niektorých život pokračoval ďalej (**Pobedím, Majcichov**), ale Mojmír dal vystavať aj nové opevnené hradiská. Obdobie jeho vlády bolo obdobím budovania štátu a snahy vymaniť sa spod vplyvu Franskej ríše. Aj to bol dôvod, prečo bol Mojmír I. Ľudovítom Nemcom zosadený a na jeho miesto dosadili Mojmírovho synovca **Rastislava**. Bol podľa Franskej ríše najvhodnejším adeptom.

Rastislav zo začiatku udržiaval dobré vzťahy s Východofranskou ríšou. Jeho cieľom však bolo spraviť z **Veľkej Moravy silný, samostatný a nezávislý štát**. A na to potreboval aj cirkevnú samostatnosť od franských/ bavorských kňazov, teda si uvedomoval **potrebu vlastnej cirkevnej organizácie**. Počas jeho vlády sa budovali nové pevnosti a rozšíril hranice krajiny. Posilňovanie postavenia VM sa Frankom nepáčilo, preto v **855** začalo obdobie moravsko - franských vojen. V nich sa Rastislav nepostavil priamo voči franskému vojsku, ale stiahol sa do opevnených hradísk. Dokonca uzavrel spojenectvo so synom Ľudovíta Nemca, **Karolmanom**. Ľudovít Nemec plánoval novú výpravu na Veľkú Moravu (spojenci boli Bulhari), ale zaútočil na syna, porazil ho a výpravu proti VM odložil na rok **864**. Vtedy sa Rastislav opäť bránil v pevnosti, tento krát sa vie, že išlo o **Devín/ Dowina**. Bol však nútený nakoniec pristúpiť na prímerie a umožniť pôsobiť bavorským/ franským kňazom na VM. Na druhej strane, Ľudovít Nemec súhlasil s pôsobením **solúnskych bratov/ byzantskej misie** na VM.

Rastislav zostal aj po týchto udalostiach panovníkom VM, rozdelil ju na dve časti. **Východnú časť**, s centrom v **Nitre**, dal do správy svojmu synovcovi **Svätoplukovi**. Bolo to približne v čase, kedy sa proti Veľkej Morave chystal veľký franský útok na troch frontoch (**869**). Frankovia nedosiahli výrazný úspech, avšak Svätopluk nadviazal spojenectvo s už spomínaným Karolmanom, ktorý Svätopluka podplatil a ten uznal nadvládu Frankov nad VM. Udialo sa to poza Rastislavov chrbát. Keď sa to Rastislav dozvedel, chcel Svätopluka potrestať a odstrániť. Pozval ho na veľkú hostinu, ale Svätoplukova družina sa o chystanom

zámere dozvedela a obrátila situáciu proti Rastislavovi. Nakoniec Svätopluk zajal Rastislava, vydal ho Karolmanovi a ten svojmu otcovi, Ľudovítovi Nemcovi. S Rastislavom sa konal súd v **Regensburgu**, kde sa malo rozhodnúť, či bude popravný. Rastislav bol nakoniec oslepený a uvrhnutý do väzenia, kde aj zomiera.